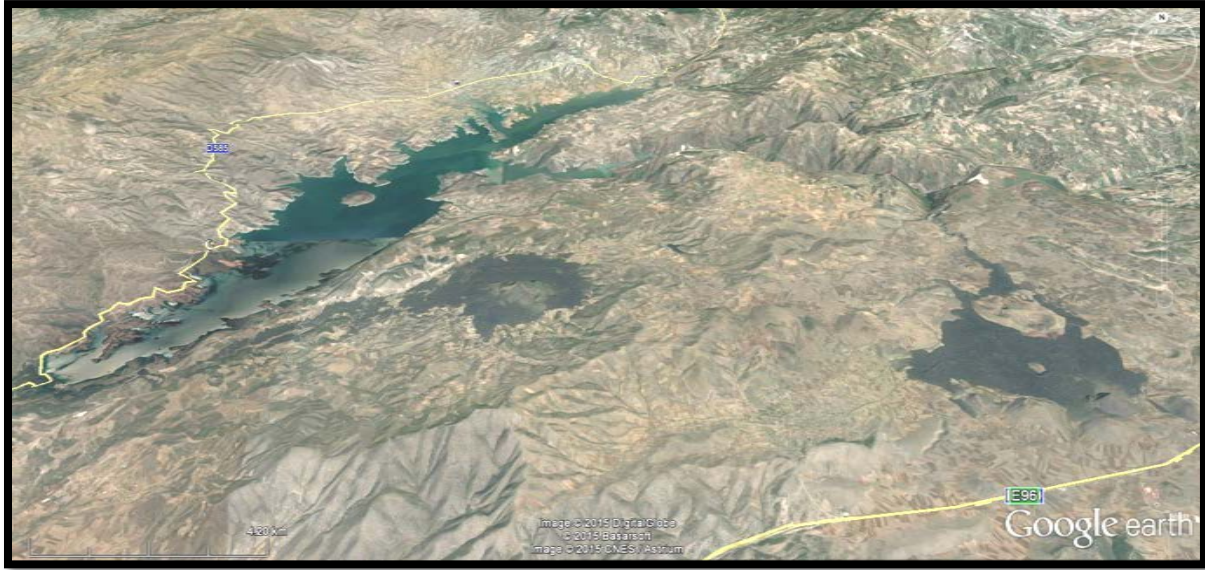

KULA PLATOSU

Volkan Türü: Volkanik Alan (Cüraf Konisi)
Bilinen Son Püskürme: Bilinmiyor
Zirve Yüksekliği: 750 m
Enlem: 38.58°K
Boylam: 28.52°D

Kula volkanitleri, Batı Anadolu'nun en genç volkanizması olup, tamamen bazaltik lav akıntıları ve tefralarla temsil olunur. Özellikle Kula ilçe merkezi çevresinde geniş alanlarda yüzlekler vermektedirler. Kula ilçe merkezinden batıya doğru Demirköprü Baraj gölüne kadar olan 30-35 km uzunlukta ve 10-15 km genişlikte bir alanda volkan konileri, kraterler, lav akıntıları ve tefra örtüleri şeklinde gözlenirler. 2000 yıl kadar önce bu yöreyi dolaşan ünlü Yunanlı tarihçi Strabon, Kula bölgesinden Katakekaumene (Yanık ülke) olarak sözetmektedir. Yörede yaklaşık 90 adet monojenetik merkez bulunmaktadır. bu volkanik alan çoğu 600-700 m yükseklikte bir yayla üzerindedir. Kuzeyde Gediz Nehri ve güneyde Alaşehir-Salihli grabeninin kuzey kısmı ile sınırlan bu yaylada, volkan konileri, Gediz grabeninin uzanımına uygun olarak kuzeybatı-güneydoğu yönde irili ufaklı bir şekilde dizilmektedir. Tüm lavlar "Aa" tipi olup, yer yer lav tünelleri izlenmektedir. Kula volkanitlerinin çeşitli aralıklarla 3 ayrı evrede etkin oldukları saptanmış olup, özellikle çok canlı görülen son evreye ilişkin konilere yöre halkı tarafından "Divlit" adı verilmektedir.

İlk evre volkanitleri, altlarındaki daha yaşlı kaya birimleri üzerinde platobazaltları şeklinde yayılmakta olup, diğer bazalt akıntılarından topoğrafik olarak yüksekte bulunmaktadır. Kula volkanitlerinin en yaşlı bazaltik ürününün K/Ar yaşı 1.1 milyon yıl (Borsi ve diğerleri, 1972), $^{40}\text{Ar}/^{39}\text{Ar}$ yaşı 1.67 ± 0.22 milyon yıl (Bunbury, 1996) olarak saptanmıştır.

İkinci evre volkanitlerinin genellikle üzerinde toprak örtüsü gelişmiş olup, volkanitleri oluşturan volkan konileri ve kraterler daha az aşınmış ve daha iyi korunmuşlardır. Çıkış merkezlerini 49 koni, 4 maar ve 1 adet çatlak oluşturmaktadır. Yayılan akıntının yüzey alanı 200 km^2 'yi bulmaktadır (Şen ve diğerleri, 2001).

İkinci evre bazaltik lavların K/Ar yaşı 0.3 milyon yıl (Borsi ve diğerleri, 1972) ve $^{40}\text{Ar}/^{39}\text{Ar}$ yaşı 0.19 ± 0.05 ve 0.13 ± 0.09 milyon yıl (Bunbury, 1996) olarak bulunmuştur.

Kula volkanizmasının son ürünü olan üçüncü evre bazalt lavları, çoğunluğu cüruf konilerinden oluşan, yaklaşık 40 merkezden çıkmışlardır. Volkan konileri, kraterler ve lav akıntıları çok canlı görünümündedirler. Lavlar vadi içlerinde eski alüvyon çökelleri üzerinde akarak kilometrelerce yol katetmişlerdir. Üzerinde, toprak ve bitki örtüsü olmayan son evre bazalt akıntıları oldukça taze bir görünüm sunmaktadırlar. En batıda Demirköprü Baraj gölünün batı yakasında Çakallar mevkiinde Divlittepe ve Küçükdivlittepe adlı iki krater çevresindeki piroklastik ürünler üzerinde ilkel insan ayak izleri saptanmıştır (Erinç, 1970; Tekkaya, 1976; Ercan ve diğerleri, 1985; Ercan 1993). Bu izler Tekkaya (1976)'ya göre 12.000 yıllıktır. Üçüncü evre bazaltlarının yaşı K-Ar yöntemiyle 30.000 ile 10.000 yıl olarak bulunmuştur (Ercan ve diğerleri, 1982). Termoluminesans yöntemiyle Göksu (1982) tarafından yapılan yaş tayininde ise bazaltların yaşı 26.000 yıl olarak saptanmıştır.

Kula volkanizması, etkinliği sırasında yörede maarlar da oluşturmuştur (Çizelge 3). Krater çapları 875 m ile 1125 m arasında değişmektedir. Bu maarlar genel olarak ikinci evrede oluşmuşlardır. Maarlardan sadece Divlittepe maarı üçüncü evrede oluşmuştur.

KAYNAKÇA

- Alici, P., Temel, A., Gourgaud, A. 2002. Pb-Nd-Sr isotope and trace element geochemistry of Quaternary extension-related alkaline volcanism: a case study of Kula region (Western Anatolia, Turkey). *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 102, 1-24.
- Aydar, E., 1998. Early Miocene to Quaternary evolution of volcanism and the basin formation in Western Anatolia: a review. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 85, 69–82.
- Borsi, S., Ferrara, C., Innocenti, F., Mazzuoli, R., 1972. Geochronology and petrology of recent volcanics of Eastern Aegean Sea. *Bulletin of Volcanology* 36, 473-496.
- Bunbury J M, Hall L, Anderson G J, Stannard A, 2001. The determination of fault movement history from the interaction of local drainage with volcanic episodes. *Geological Magazine*, 138: 185-192
- Ercan, T., Öztunalı, Ö., 1982. Kula volkanizmasının özellikleri ve içerdiği “ Base surge” tabakalanma şekilleri. *Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni* 25, 2, 117-126.
- Holness M B, Bunbury J M, 2006. Insights into continental rift-related magma chambers: cognate nodules from the Kula volcanic province, western Turkey. *Journal of Volcanology and Geothermal Research*, 153: 241-261
- IAVCEI, 1973-80. Post-Miocene Volcanoes of the World. IAVCEI Data Sheets, Rome: *International Association of Volcanology and Chemistry of the Earth's Interior*.
- Westaway, R., Pringle, M., Yurtmen, S., Demir, T., Bridgland, D., Rowbotham, G., Maddy, D., 2004. Pliocene and Quaternary regional uplift in Western Turkey: The Gediz river terrace staircase and the volcanism at Kula. *Tectonophysics* 391, 121–169.

